

Cinc homes i una veu

Josep Maria FONALLERAS.

Sis homes.

Empúries, Narrativa.

Barcelona, 2005.

Els escriptors que diuen que el lector sempre s'ha de preguntar «i ara, què passarà?» m'interessen i em rebel·len. [...] M'interessen per la dedicació, pel ritme, per la constància. I em rebel·len perquè no puc o no vull ser com ells. Jo penso que escriure és més aviat una cosa estàtica. D'ensenyar i prou. Com un quadre. Un quadre no evoluciona, no té argument. Un quadre és un impacte.

Feia quinze anys que Josep Maria Fonalleras no ens oferia un llibre de relats, tot i que el 2003, en el recull *Llarga vista. Narrativa (1982-2002)*, va aplegar tots els contes que havia publicat fins aleshores, amb algun de nou i algun altre de reescrit.

Ara, a *Sis homes*, trobem els relats de cinc personatges que, dialogant amb el narrador, ens expliquen les situacions que han viscut. El primer és un home que, estant a la platja, va patir un atac de cor i recorda el que va pensar en aquell moment. El segon és un eremita que, després d'un període de dejuni, decideix convertir-se en poeta. El tercer, un escriptor local i mediocre, planeja l'assassinat d'un autor d'èxit de la mateixa manera que ordiria la trama d'una de les seves obres. El quart ha estat víctima d'un accident a la feina i se'n recupera en una residència de gent gran. Al cinquè, que també va estar en la mateixa residència, només el coneixem pel seu llegat: una carpeta que conté tot de papers plens de sinopsis d'arguments, de possibles històries literàries que mai no va arribar a escriure i que ara deixa al narrador.

I el sisè home de què parla el títol? Aquest sisè home és precisament el mateix narrador: un escriptor que escolta les històries que li expliquen i les contempla des d'una certa distància, un escriptor que reflexiona sobre el seu univers poètic i la creació de la ficció. Però hi ha, encara, un setè protagonista, probablement el més rellevant i complex: la reflexió literària i l'exposició dels pensaments de l'autor sobre el procés creador.

Els personatges dels cinc relats contenen les seves vivències al narrador perquè pensen que ell podria convertir

cadascuna d'aquestes experiències en l'argument d'una història. Li proporcionen el que necessita per posar-se a escriure: «alguna cosa que vagi més enllà de les paraules, un sentit, una successió, un destí». Però l'escriptor es pregunta fins a quin punt les paraules no perden la seva sacralitat si es converteixen en un simple instrument per explicar. Aquesta és la seva lluita interna. I en el debat entre la recerca d'un argument que l'empenyi a escriure i la mística de les paraules, més que trobar respostes el que vol és exposar els seus dubtes, les seves inquietuds, les seves expectatives. D'aquesta manera, l'obra juga amb la tècnica del diàleg-monòleg i el narrador manté una relació peculiar i compromesa amb la història, ja que els arguments que li faciliten els diversos personatges no són res més que un pretext per reflexionar sobre les eines que l'escriptor té al seu abast.

Possiblement és per tot això que Fonalleras excel·leix en l'art de la narració curta, un gènere en el qual s'ha bastit un estil propi i eloqüent. Els seus contes són petits móns on les paraules creen una atmosfera que acosta els seus relats a l'univers simbòlic de la poesia: l'espai i el temps semblen desaparèixer, els petits detalls ho diuen tot i els silencis suggereixen el que no cal esmentar.

Darrere la façana visible d'unes històries aparentment intranscendents, hi ha l'afany per triar les paraules justes, trobar el mot somiat, aquell que permet transmetre el que es vol expressar; que tot el que es diu sigui necessari i no sobri res, que el conjunt sigui coherent, és l'objectiu d'un narrador obsedit per la divinització de la paraula i que tan sols pretén «escriure una pàgina que no sigui defectuosa, potser només una frase». És en aquest sentit que Josep Maria Fonalleras fa dir a un dels seus personatges: «No conec res al món que tingui tant de poder com la paraula. A vegades, n'escric una i l'amago. La deso en un calaix fins que no comença a brillar».